

Verificant la petició de la Gerència de Recursos Humans i Organització (Departament de Prevenció de Riscos Laborals) en relació a la participació de Serveis Jurídics en la elaboració del protocol de Mesures per aconseguir la seguretat i defensa del personal de les Oficines d'Atenció al Ciutadà es procedeix a redactar el present informe.

I N F O R M E

Aspectes rellevants des del punt de vista jurídic –penal en cas d'agressions al personal de les Oficines d'Atenció al Ciutadà

1.- Il·lícits Penals en els quals són subsumibles la majoria de les agressions (físiques i verbals) que pot patir el personal de les Oficines d'Atenció al Ciutadà

La majoria de les agressions (físiques i verbals) de les quals, amb més habitualitat, pot ser víctima el personal de les OACS poden enquadrar-se penalment dintre de les:

- Lesions
- Amenaces
- Coaccions
- Injúries o vexacions
- Calúmnies
- Injúries

Aquestes infraccions penals poden constituir, en funció de la seva gravetat, un delicte o una falta i venen definides al Codi Penal (en endavant CP) de la següent manera:

a) Lesions:

En essència, es distigueix:

a.1.- las constitutives de delicto, com les descrites a l'art. 147 del CP:

"1. El que, por cualquier medio o procedimiento, causare a otro una lesión que menoscabe su integridad corporal o su salud física o mental ... siempre que la lesión requiera objetivamente para su sanidad, además de una primera asistencia facultativa, tratamiento médico o quirúrgico. La simple vigilancia o seguimiento facultativo del curso de la lesión no se considerará tratamiento médico.

... Con la misma pena será castigado el que, en el plazo de un año, haya realizado cuatro veces la acción descrita en el artículo 617 de este Código..."

a.2.- la falta de lesions i d'agressió sense lesió de l'art. 617 del C.P.: "1.

El que, por cualquier medio o procedimiento, causara a otro una lesión no definida como delito en este Código...2. El que golpear o maltratar de obra a otro sin causarle lesión..."

b) Amenaces

Aquestes podran ser condicionals o no. I s' inclouen també les que siguin realitzades per escrit, per telèfon o per qualsevol altre mitjà de comunicació o reproducció.

Així trobem:

b.1.- el delictes d'amenaces dintre del qual i entre d'altres, apareix:

1.) artº 169: "El que amenazare a otro con causarle a él, a su familia o a otras personas con las que esté íntimamente vinculado un mal que constituya delitos de homicidio, lesiones, aborto, contra la libertad, torturas y contra la integridad moral, la libertad sexual, la intimidad, el honor, el patrimonio y el orden socioeconómico..."

2) artº 171.: "1.- las **AMENAZAS** de un mal que no constituya delito...2. Si alguien exigiere de otro una cantidad o recompensa bajo la amenaza de revelar o difundir hechos referentes a su vida privada o relaciones familiares que no sean públicamente conocidos y puedan afectar a su fama, crédito o interés,"

b.2.- la falta d'amenaces de l'article 620 del CP: "...1º Los que de modo leve amenacen a otro con armas u otros instrumentos peligrosos, o los saquen en riña, como no sea en justa defensa, salvo que el hecho sea constitutivo de delito.

2º Los que causen a otro una amenaza, coacción, injuria o vejación injusta de carácter leve, salvo que el hecho sea constitutivo de delito..."

Los hechos descritos en los dos números anteriores sólo serán perseguibles mediante denuncia de la persona agraviada o de su representante legal."

c) Coaccions:

Es diferencia aquí:

c.1.- el delictes de l'article 172 CP: "1. El que, sin estar legítimamente autorizado, impidiere a otro con violencia hacer lo que la Ley no prohíbe, o le compeliere a efectuar lo que no quiere, sea justo o injusto, ..."

c.2.- i la falta tipificada a l'art. 620 del CP, abans reproduït .

d) Calúmnies:

En quant al delictes de calúmnies, l'art 205 del CP el defineix de la següent manera: *"Es calumnia la imputación de un delito hecha con conocimiento de su falsedad o temerario desprecio hacia la verdad..."*

e) Injúries

Respecte a les Injúries es tipifica també el delictes i la falta.

Així, l'artº 208 del CP defineix el delictes de la següent manera: *"Es injuria la acción o expresión que lesiona la dignidad de otra persona, menoscabando su fama o atentando contra su propia estimación."*

Solamente serán constitutivas de delito las injurias que, por su naturaleza, efectos y circunstancias, sean tenidas en el concepto público por graves.

Las injurias que consistan en la imputación de hechos no se considerarán graves, salvo cuando se hayan llevado a cabo con conocimiento de su falsedad o temerario desprecio hacia la verdad."

Precisant l'art. 215. que: *"1. Nadie será penado por calumnia o injuria sino en virtud de querrela de la persona ofendida por el delito o de su representante legal. Se procederá de oficio cuando la ofensa se dirija contra funcionario público, autoridad o agente de la misma sobre hechos concernientes al ejercicio de sus cargos..."*

3. El perdón del ofendido o de su representante legal, en su caso, extingue la acción penal .."

f) Vexacions lleus:

Tipificades com una falta a l'article 620 del CP al qual ja hem fet referència.

2.- Denúncia dels fets:

Produïda alguna de les conductes descrites a l'apartat anterior de la que sigui víctima un treballador municipal s'haurà de tenir en compte:

a) **Respecte a la decisió d'interposar denúncia, que:**

- L'obligació legal i genèrica de denunciar la perpetració de qualsevol delictes públic està regulada a l'artº 259 de la Llei d'Enjudiciament Criminal (en endavant, LECrim) establint la pena de "*multa de 25 a 250 pesetas*" pel cas d'incompliment.

Aquesta obligació es concreta pel que fa als empleats públics a l'article 262 LECrim senyalant que "*...Si el que hubiese incurrido en la omisión (de dar parte) fuere empleado público se pondrá además en conocimiento de su superior inmediato para los efectos a que hubiere lugar en el orden administrativo. Lo dispuesto en este artículo se entiende cuando la omisión no produjere responsabilidad con arreglo a las leyes.*"

- Els delictes i faltes públics són perseguibles d'ofici, de manera que encara que el funcionari perjudicat per la acció vulgui "retirar" la denúncia el procediment judicial no s'aturarà i el Ministeri Públic podrà mantenir l'acusació. És més, encara que personalment aquest no hagi formulat denúncia si s'ha aixecat atestat policial o l'hospital o centre sanitari (quan atengui a la víctima) remet, al Jutjat, el corresponent "parte" de lesions el procediment judicial podria iniciar-se únicament amb qualsevol d'aquest dos documents.
- Però hi ha delictes i faltes que solament són perseguibles a instància de part (per exemple, les tipificades a l'article 620 CP abans referit)

b) **Interposició de la denúncia**

- Decidida la interposició de la denúncia (amb les precisions establertes a l'apartat precedent) s'ha de tenir en compte que, de conformitat amb l'article 35 del vigent Acord regulador de les condicions de treball dels empleats públics de l'ajuntament de Barcelona (personal funcionari i laboral),: "L'Ajuntament garanteix l'assistència jurídica gratuïta als empleats/des que la precisin a causa de conflictes amb tercers derivats de la prestació del servei..."
- la denúncia:
 - o la presentarà el/la treballador/a agreujat/da, que serà acompanyat pel/per la Cap de l'OAC o en el seu defecte el/la Cap de Departament

dels Serveis d'Atenció al Ciutadà segons consta al cos del protocol d'actuació.

- es farà constar el domicili professional (i no el particular a menys que així ho decideix el treballador/a), en concret, el de la DAC, ubicat a l'Avinguda Diagonal, 240 (CP 08018, Barcelona).
- Respecte a la identificació personal del treballador/a únicament mitjançant el número de matrícula professional (tant en el moment de interposar denúncia com en el moment de declarar en judici) s'ha de tenir en compte que l'article 436 de la LECrim (referit als testimonis) solament preveu aquesta possibilitat en el cas de membres de les Forces i Cossos de Seguretat i en els següents termes: "...Si el testigo fuera miembro de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad en el ejercicio de sus funciones, será suficiente para su identificación el número de su registro personal y la unidad a la que está adscrito...".
- A la redacció dels fets objecte de denúncia seria convenient, per tal de facilitar i agilitzar la labor investigadora tant de la policia com del Jutjat i enfortir les possibilitats d'èxit de la denúncia:
 - fer referència als possibles testimonis que van presenciar els fets. Tant d'aquells que siguin companys de feina com de usuaris o altres ciutadans que hagin vist els fets. A tal efecte es recomana que s'agafin les dades relatives a la seva identificació per tal de que puguin ser citats a l'acte de judici o durant la pertinent instrucció.
 - Deixar constància de l'existència (si fos el cas) de mitjans de reproducció (legalment instal·lats) com gravacions o similars que puguin donar fe de com van succeir els fets (en aquests casos s'hauria de establir el contacte necessari amb l'empresa que gestioni les gravacions per tal de que no siguin destruïdes abans del judici).
 - També es aconsellable acudir als serveis sanitaris u Hospitalaris per tal de que deixin constància de les lesions (físiques o psíquiques) que s'hagin causat al treballador mitjançant el corresponent informe o "parte de lesiones" que s'acompanyarà a la

denúncia més tard si la visita mèdica s'hagués verificat amb posterioritat a la presentació d' aquella.

- En qualsevol cas i en tot moment (tant abans com després de formular la denúncia) el treballador/a o el seu responsable podrà consultar amb els Serveis Jurídics de l'Ajuntament qualsevol dubte que es pugui plantejar tant respecte a la fase prèvia a la formulació de la denúncia com al procediment judicial que s' incoarà posteriorment.

3.- Procediment establert per després de la formulació de la denuncia:

- Presentada la denúncia pel treballador/a, el/la Cap del Departament de Serveis d'Atenció al Ciutadà conjuntament amb el/la Cap de l'oficina, el/la treballador/a afectat i els testimonis, elaboraran i signaran un informe detallat dels fets, antecedents i circumstàncies que han motivat la denúncia. Tal i com es disposa al cos del protocol d'actuació de l'esmentat informe s'enviaran còpies a:
 - Director d'Atenció al Ciutadà
 - Direcció dels Serveis Jurídics de l'Ajuntament (Àrea del Contenciós)
 - Gerència del Recursos Humans
 - Cap del Departament de Serveis d'Atenció al Ciutadà
 - Cap del Servei de Prevenció de Riscos Laborals, qui s'encarregarà de trametre-ho als Delegats i Delegades de Prevenció
- Una vegada que els Serveis Jurídics de l'Ajuntament tinguin coneixement dels fets serà designat per la Direcció de l'Àrea del Contenciós el/la Lletrat/da Consistorial que atendrà els/les afectats/des. No obstant cal recordar que, de conformitat amb l'article 551,3 de la Llei Orgànica del Poder Judicial, els/les Lletrats/des Consistorials solament ostenten la representació i defensa de l'Ajuntament i no poden assumir la defensa individualitzada dels funcionaris o empleats municipals.
- El/la Lletrat/da Consistorial mantindrà amb el treballador/ra els contactes necessaris tant per atendre les consultes i incidències que es produeixen com per valorar la pertinença de la personació de l'Ajuntament de Barcelona al procediment penal com acusació particular (o al seu cas, com acusació popular) als efectes de exercir les accions penals pertinents. D'aquesta manera serà l'Ajuntament (previ Decret d'Alcaldia i una vegada acceptada, pel Jutjat, la seva personació) qui formuli l'acusació contra el denunciat o imputat de forma que el treballador/ra, si així ho desitja, podrà intervenir al procediment (o judici) solament com a perjudicat (cosa que no evitarà la seva assistència a les diligències d'investigació a les quals pugui ser requerit tant en seu policial com judicial però sí li permetrà no constituir-se com part acusadora i peticionaria de

pena). No obstant, el Treballador/a víctima d'una agressió sempre té dret a personar-se com acusació en el procediment.

- Per tal d'afrontar amb èxit el possible judici que pugi celebrar-se s'ha d'insistir en la necessitat i conveniència de comptar amb tot els mitjans de prova que tinguem a l'abast. Per això es reitera tot el que s'ha dit en els paràgrafs precedents respecte dels testimonis, informes mèdics ("partes" de lesions), gravacions (cintes) dels fets per càmeres de reproducció (d'imatge o audio) legalment instal·lades, etc ...
- Una vegada que el Jutjat d'Instrucció rep la corresponent denúncia, atestat policial o "parte" hospitalari, aquest, a la vista dels fets, podrà, entre d'altres, adoptar alguna de les següents decisions:
 - o Dictar interlocutòria d'arxiu per considerar que els fets no són constitutius d'il·lícit penal
 - o Dictar interlocutòria de incoació de faltes citant directament a judici
 - o Considerar que els fets poden ser constitutius de delictes incoant el procediment corresponent.

Barcelona a 6 de juliol de 2012

Rosa Mª Sánchez Sánchez
Lletrat Consistorial

Joan Manel Abril i Campoy
Director de Serveis Jurídics
Vist i Plau

Albert Solé i Benito
Sotsdirector de la Direcció de Serveis Jurídics
i Cap de l'Àrea del Contenciós
Vist i Plau